

ЭРҮҮЛ
МЭНДИЙН ЯАМ

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН
2022

ХҮН АМЫГ ӨВЧНӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЯАМНЫ
НИЙТИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ГАЗРЫН ДАРГА
Д.БАЯРБОЛД

НИЙГМИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БОДЛОГЫН БАРИМТ БИЧГИЙН ҮНДСЭН ЗАРЧИМ

Бүх нийтийн эрүүл мэндийн
хамралтад хүрэх

Эрүүл мэндийн тусламж
үйлчилгээнд “Хэнийг ч
орхигдуулахгүй байх”

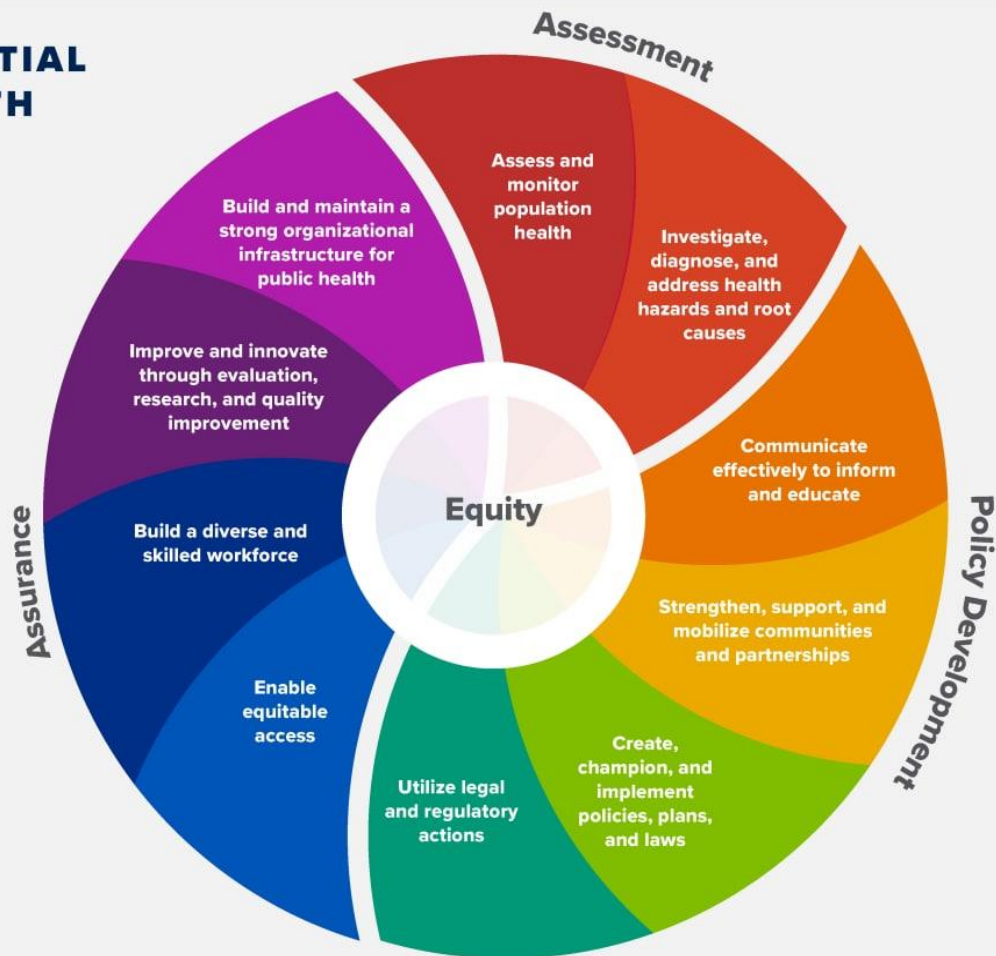
Эрүүл мэндийн тэгш
байдлыг хангах

Нийгмийн эрүүл мэндийн нэн шаардлагатай 10 гол тусламж үйлчилгээ (ДЭМБ)

THE 10 ESSENTIAL PUBLIC HEALTH SERVICES

*To protect and promote
the health of all people in
all communities*

The 10 Essential Public Health Services provide a framework for public health to protect and promote the health of all people in all communities. To achieve optimal health for all, the Essential Public Health Services actively promote policies, systems, and services that enable good health and seek to remove obstacles and systemic and structural barriers, such as poverty, racism, gender discrimination, and other forms of oppression, that have resulted in health inequities. Everyone should have a fair and just opportunity to achieve good health and well-being.

Created 2020

1. Хүн амын сайн сайхан байдлыг судлах, тандах
2. ЭМ-ийн аюул, эрсдэл, онцгой байдлын үеийн шуурхай хариу арга, хэмжээг авах, тогтмол хянах
3. Орчны, хөдөлмөрийн, хүнсний аюулгүй байдлыг хангах, эрүүл мэндийг хамгаалах бусад арга хэмжээг хэрэгжүүлэх
4. Нийгмийн сөрөг хүчин зүйлсийн нөлөө, эрүүл мэндийн тэгш бус байдлыг багасгах зэрэг үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх замаар эрүүл мэндийг дэмжих
5. **Өвчин эмгэгээс урьдчилан сэргийлэх эрт оношилж илрүүлэх**
6. НЭМ-ийн тусламж үйлчилгээг оновчтой удирдах
7. НЭМ-ийн чадварлаг хүчний нөөцийг хүртээмжтэй бүрдүүлэх
8. НЭМ-ийн эрүүл мэндийн тусламж үзүүлэх бүтэц, санхүүжилтийн тогтвортой байдлыг хангах
9. Хүн амын эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлэх, эрүүл мэндээ хамгаалахад татан оролцуулах, идэвхижүүлэх
10. Нотолгоонд суурилсан бодлого боловсруулах, хэрэгжүүлэх зорилгоор нийгмийн эрүүл мэндийн судалгааг хөгжүүлэх

Нийгмийн эрүүл мэндийн нэн шаардлагатай 10 гол тусламж үйлчилгээ (ДЭМБ)

Нийгмийн эрүүл мэндийн нэн шаардлагатай 10 гол тусламж үйлчилгээ (ДЭМБ)

Монгол Улсын “Тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”

2021-2025 онд 10000 хүн амд ногдох зүрх, судасны өвчлөлөөс шалтгаалсан нас баралтыг 17.4, хорт хавдраас шалтгаалсан нас баралтыг 10.5 хүртэл бууруулах.

Нийгмийн эрүүл мэндийн бодлого

“Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого

I үе шат 2021-2030. Эрүүл мэндийн чанар, хүртээмтэй тогтолцооны шинэчлэлийн үе

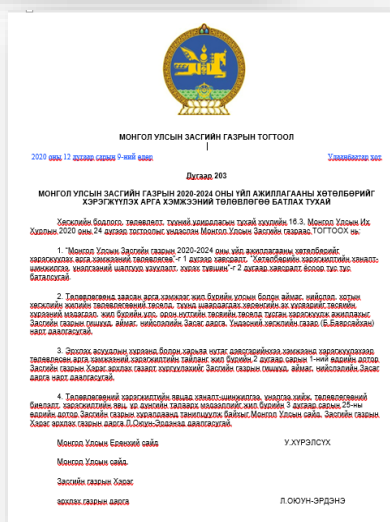
- Иргэн, гэр бүл, ажил олгогчийн оролцоонд тулгууралсан НЭМ-ийн тогтолцоо бэхэжсэн байна.
- Товлолын дархлаажуулалтыг хамралтыг нэмэгдүүлж, ВГ, сүрьеэгийн тохиолдлыг бууруулсан байна.

II үе шат 2031-2040. Амьдралын зөв дадал, хэвшилтэй иргэнийг төлөвшүүлэх үе

III үе шат 2041-2050 Эрүүл амьдралыг дэмжих үе

2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа

- 2.2.4.Аймаг, дүүргийн түвшинд хүн амд **нийгмийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх нийгмийн эрүүл мэндийн төвийг** байгуулна.
- 2.2.5.Иргэн бүрийг 2 жил тутамд урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэг, оношилгоо, шинжилгээнд тогтмол хамрагддаг болгож хэвшүүлнэ.

Засгийн газрын 2020 оны 203 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө”

- 2.1.1. Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлж, иргэн бүр. урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх эрүүл мэндийн үзлэг, оношилгоонд тогтмол хамрагдах нөхцөлийг олон улсын жишигт нийцүүлэн сайжруулж, эрүүл идэвхтэй амьдралын хэв маягийг төлөвшүүлэх үндэсний хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлнэ
- Эрүүл мэндийг дэмжих төв байгуулна
- Зарим аймагт ЗӨСТ, хил боомтуудад тандалтын нэгж байгуулна.

“Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны
хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө

Шалгуур: 2024 гэхэд Монгол эрэгтэй, эмэгтэй хүний дундаж
наслалтын зөрүүг **5 жил** болгож, урьчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэгт
хамрагдах эрэгтэйчүүдийн хувь **70-д** хүрсэн байна гэсэн зорилтыг
дээшүүлэн ажиллаж байна.

Эмэгтэй

75.8

9.7 жил

Эрэгтэй

66.1

Дэлхийн дундаж 70.8

НАСНЫ ЗӨРҮҮ ДЭЛХИЙН ДУНДЖААС /4жил/
2.5 ДАХИН ИХ БАЙНА.

МУ-ын ЗГ-ын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт нийгмийн
эрүүл мэндийн чиглэлээр тусгагдсан үйл ажиллагаа

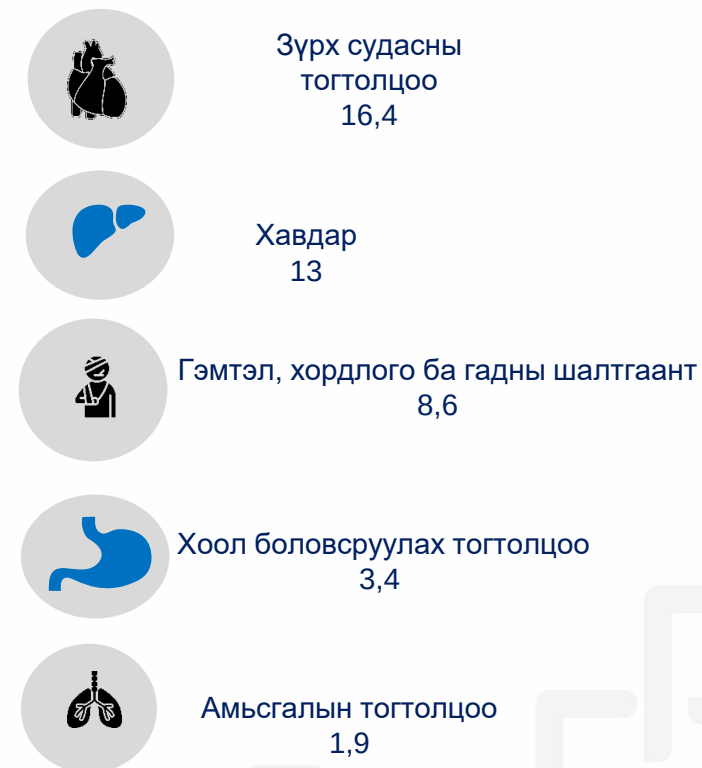
Эрүүл мэндийн сайдын 2021 оны А/349 дүгээр тушаал
Орчны эрүүл мэнд хөтөлбөрийг 2021-2024 онд хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө

ӨВЧЛӨЛ
(10 000 хүн амд)

НАС БАРАЛТ
(10 000 хүн амд)

Эх сурвалж: Монгол улсын хавдрын өвчлөл, нас баралтын тайлан, 2021 ОН

5981 хүн
өвдөж,
4559 хүн нас
барсан.

Хавдраар
оношлогдсон
хүмүүсийн
60% нь

1 жил
хүрэхгүй
нас барж
байна

Хавдраар өвдсөн
хүмүүсийн

41% нь
5 ба түүнээс
дээш жил
амьдарч байна

2040 он гэхэд хорт хавдрын
шинэ тохиолдлын тоо
11647 болж, 108,7%-иар
өсөх тооцоололтой.

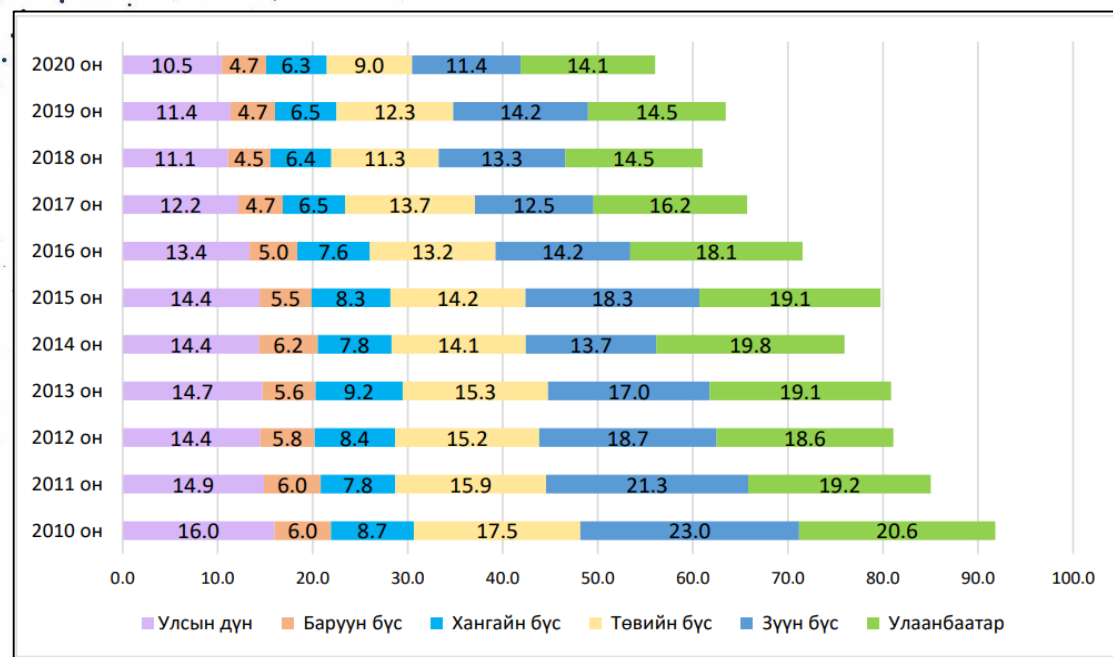
Хорт хавдраар өвчилсөн хүмүүсийн

72,5% нь

хожуу үе шатандаа оношлогдож байна.

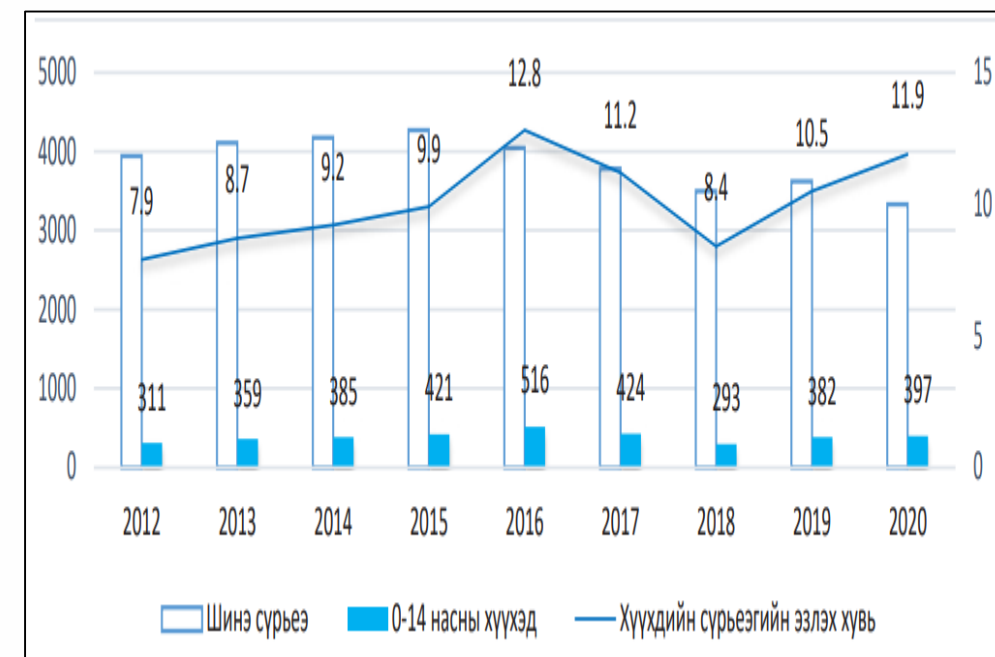

45+ нас

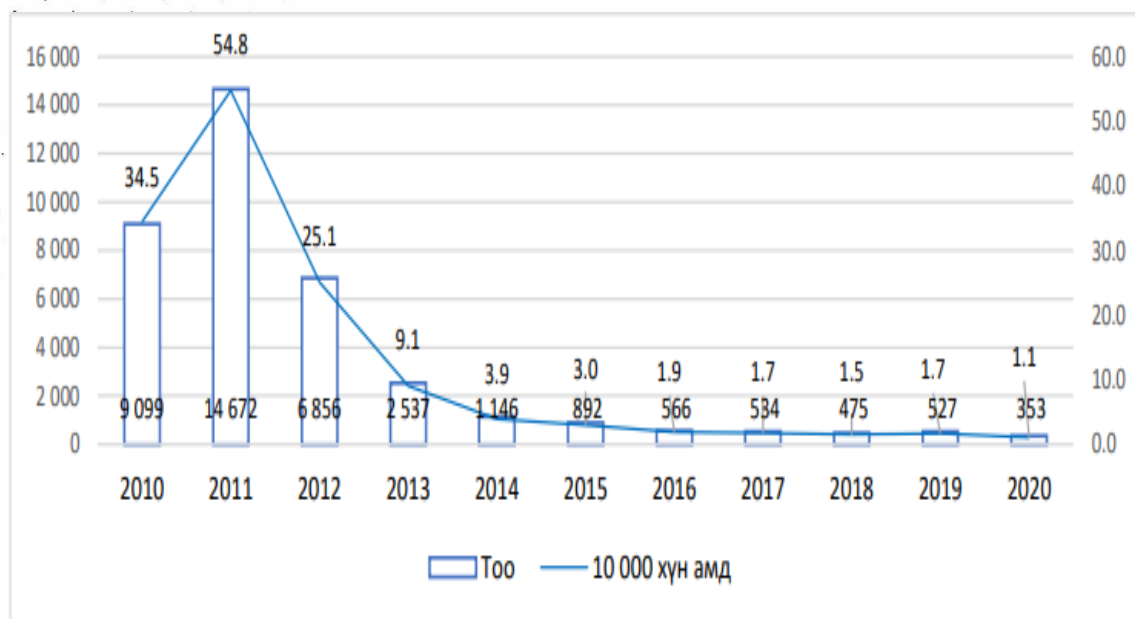
Сүрьеэгийн өвчлөл амын нас баралтын тэргүүлэх шалтгаан.

10 000 хүн амд. бүсээр 2010-2020 он
ДЭМБ-аас Монгол Улсын сүрьеэгийн дарамт өндөртэй
дэлхийн 30 орны тоонд оруулсан.

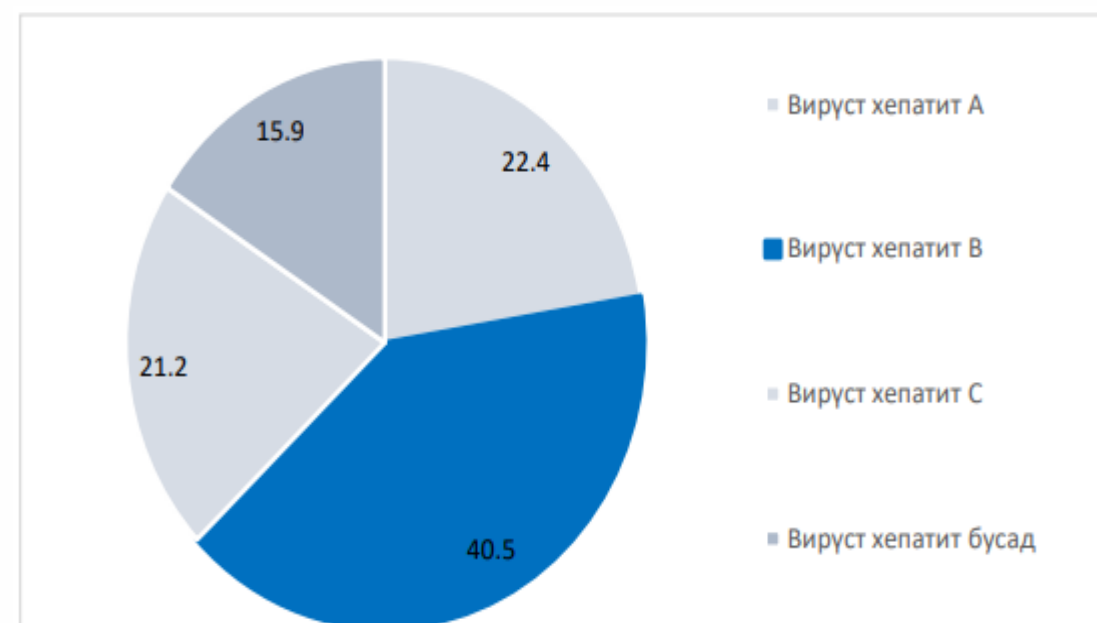

Хүүхдийн сүрьеэгийн бүртгэгдсэн тохиолдол. 2012-2020

Нийт тохиолдлын 11,9%-ийг эзэлж, өмнөх оноос
нэмэгдсэн.

Гепатитийн вирусийн цочмог халдварын хөдлөл зүй нь 2010 оны 12 дугаар сар, 2011 оны 11 дүгээр саруудад өвчлөл хамгийн их, оргил үедээ хүрч, 2012 оны 12 сараас өвчлөл тууштай буурч байна.

Нийт гепатитийн вирус халдварын 22.4 хувийг гепатитийн А вирусийн халдвар, 40.5 хувийг гепатит В, 21.2 хувийг гепатит С, 15.9 хувийг гепатитийн бусад вирусийн халдвар тус тус эзэлж байна.

ӨНӨӨГИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ

Эрүүл мэндийн даатгалын гэрээ бүхий төрийн болон хувийн хэвшлийн нийт 250 эрүүл мэндийн байгууллагаас

43%

Лавлагаа шатлалын эрүүл
мэндийн байгууллага

52%

Хувийн хэвшлийн эрүүл
мэндийн байгууллагад

5%

Эрүүл мэндийн анхан
шатны байгууллагад

НАСАНД ХҮРЭГСДИЙН ЭРТ ИЛРҮҮЛЭХ ҮЗЛЭГ, ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТОВЛОЛ

ХҮҮХДИЙН ЭРТ ИЛРҮҮЛЭХ ҮЗЛЭГ, ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТОВЛОЛ

Хоёр. Насанд хүрэгсдийн халдварт бус, хавдар, халдварт өвчний эрт илрүүлэх үзлэг, шинжилгээний товллол, давтамж					
№	Үзлэг, шинжилгээ, оношилгоо	18-30 нас	31-45 нас	46-60 нас	61-ээс дээш нас
Эрсдэлийн үнэлгээ					
А	1 "Зүрх судасны өвчний нийт эрсдэл"-ийн үнэлгээ			40-аас дээш насанд 1 жилд 1 удаа	
	2 "Хяргийн шижин хэв шинж 2-ын эрсдэл"-ийн үнэлгээ			35-аас дээш насанд 1 жилд 1 удаа	
	3 Сүрьеэгийн үнэлгээ	18-34 насанд 1 жилд 1 удаа			
	4 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн эрсдэлийн үнэлгээ	21 , 45, 60 тус тус насанд			
	5 Насны үнэлгээ	55-аас дээш насны эмэгтэй, 60-аас дээш насны эрэгтэй 3 жилд 1 удаа			
Эмнэл зүйн үзлэг					
Б	1 Эрүүл мэнд, бие бялдрын бүрдмэл үнэлгээ (биеийн жингийн индекс, бүслэхийн тойрог, биеийн бүтэц найрлага тодорхойлох-яс, булчин, өөхний эзлэх хувь)	18-аас дээш насанд 1 жилд 1 удаа			
	2 Артерийн даралт хэмжих				
	3 Амны хөндийн үзлэг	25-69 насанд 5 жилд 1 удаа			
	4 Хөхний үзлэг	30-60 насанд 3 жилд 1 удаа			
	5 Нөхөн үржихүйн үзлэг	18-25 насанд 1 жилд 1 удаа			
	6 Булчирхайн үзлэг		25-49 насанд 5 жилд 1 удаа		
Лабораторийн шинжилгээ					
В	1 Биохимийн шинжилгээ (Алат, Асат, шууд билирубин, шууд бус билирубин, амилаза, креатинин, мочеви́н)	18-39 насанд 3 жилд 1 удаа			
	2 Өөх тосны солилцоо (их, бага нягтралтай липопротейд, холестерин, триглицерид)			35-аас дээш насны эрэгтэй, 45-аас дээш насны эмэгтэй жилд 1 удаа Эрсдэлтэй бол бүх насны хүн жилд 1 удаа	
	3 Цусанд хавдрын маркер Альфа-фетопротеин (АФП)			40-69 насанд жилд нэг удаа	
	4 Цусны ерөнхий шинжилгээ	18-39 насны бүх хүн 3 жилд 1 удаа			
	5 Шээсний ерөнхий шинжилгээ	18-39 насны бүх хүн 3 жилд 1 удаа			
	6 Өлөн үеийн глюкоз			35-аас дээш насанд 1 жилд 1 удаа	
	7 Хеликобактери илрүүлэх			35-аас дээш насанд 1 жилд 1 удаа	
	8 Өтгөнд далд цус илрүүлэх			45-аас дээш насанд 3 жилд 1 удаа	
	9 Хүний папилома вирус (HPV) илрүүлэх шинжилгээ (эмэгтэй)			35, 45 насанд 1 удаа	
	10 Эсийн шинжилгээ ПАП сорил (эмэгтэй)	30,33,36,39,42,45,48,51,54,57,60 насанд 1 удаа			
	11 Гепатит С илрүүлэх хурдавчилсан сорил	18-39 насанд 5 жилд 1 удаа			
	12 Гепатит В илрүүлэх хурдавчилсан сорил	30-44 насны бүх хүн 1 жилд 1 удаа			
	13 Гепатит D илрүүлэх хурдавчилсан сорил	30-44 насны бүх хүн 1 жилд 1 удаа			
	14 Тэмбүү илрүүлэх хурдавчилсан сорил	18-34 насны бүх хүн 1 жилд 1 удаа			
	15 ХДХВ илрүүлэх хурдавчилсан сорил	18-34 насны бүх хүн 1 жилд 1 удаа			
Багажийн шинжилгээ					
4	1 Зүрхний цахилгаан бичлэг			40-өөс дээш насанд 1 жилд 1 удаа	
	2 Улаан хоолой, ходоодны дуран (хавдар, ходоодны үрэвсэлт өвчин)			35-аас дээш насанд 1 жилд 1 удаа	
	3 Цээжний рентген шинжилгээ (уушигны хавдар, сүрьеэ, уушигны үрэвсэл)	20-34 насанд 1 жилд 1 удаа		35-аас дээш насанд 2 жилд 1 удаа	
	4 Хэвлийн ЭХО (элэг, цөс, нойр булчирхай, дэлүү, 2 бөөр, түрүү булчирхай, хэвлийн шингэн)			40-өөс дээш насанд жилд 1 удаа, түрүү булчирхайн эхог 45-69 насанд 3 жилд 1 удаа	
	5 Бамбайн хэт авиа			40-өөс дээш насанд 5 жилд 1 удаа	
	6 Хөхний хэт авиа			40-69 насанд 2 жилд 1 удаа	
Эмчээс насны багцаар дүгнэх, зөвлөх					

Монгол Улсын нийт хүн ам
3,357,542

Үзлэгт хамрагдах хүн ам /90%/
3,021,788

Цэцэрлэг, сургууль
0-18 нас
Нийт 1,244,087

Оюутан
19-24 нас
Нийт 282,339

Хөдөлмөрийн насны иргэд
25-55 нас
Нийт 1,466,863

Тэтгэврийн насны иргэд
56-с дээш
Нийт 364,253

60.8 тэрбум

төгрөг Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас зарцуулагдана

Өрхий эрүүл
мэндийн төв.

209

Сум, тосгоны
эрүүл
мэндийн төв

328

Дүүргийн
эрүүл
мэндийн
төв, НЭ

20

Аймгийн
нэгдсэн
эмнэлэг

16

БОЭТ

5

Тусгай
мэргэжлийн
төв

5

Төрөлжсөн
эмнэлэг

14

597

2021 онд 11 аймаг, 4 дүүрэгт Эрүүл мэндийг дэмжих төв байгуулав.

2022 онд 10 аймаг, үлдсэн дүүрэгт Эрүүл мэндийг дэмжих төв байгуулна.

ЭМДЕГ-ын сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллага

2021 онд 202 ЭМБ эрт илрүүлэг хийсэн. 55,9% нь анхан шат, 19,3% ЛШ-ын улсын ЭМБ, 24,8 хувийг ХХЭМБ, лаборатори хийсэн.

1. Хүний нөөц, эмнэлгийн тоног төхөөрөмж, лабораторийн урвалж, бодисын хангамжийг нэмэгдүүлэх
2. Анхан шатны эрүүл мэндийн байгууллагуудад боломжит үзлэг, оношилгоо, шинжилгээг хийх замаар лавлагаа шатлалын эмнэлгийн ачааллыг бууруулах
3. Хүртээмж, хамралтыг нэмэгдүүлэхийн тулд явуулын амбулатори, лаборатори ажиллуулах
4. Бүх шатны эрүүл мэндийн байгууллагуудыг цахим системд холбож, шаардлагатай тоног төхөөрөмжийг нэмэгдүүлж, програм хангамжийг сайжруулах

Зохион байгуулалт

Төрийн захиргааний төв байгууллага:

- Журмыг шинэчлэх
- Эмнэлзүйн заавар батлах
- Үр дүн, зардлын үр ашиг, эрүүл мэндийн салбарт үзүүлэх үр нөлөөг үнэлэх, судлах
- Цахим

Нийгмийн эрүүл мэндийн үндэсний төв:

- Эрсдэлийн үнэлгээг хийх зааврыг боловсруулах
- Эмч, ажилтнуудад сургалт зохион байгуулах
- Эрт илрүүлэх үзлэгийн ач холбогдлыг сурталчлах
- Цахим програм хангамжийг хариуцан, шуурхай тасралтгүй байдлыг хангах

Эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий газар:

- Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжүүлэх журам, хянах шалгуур үзүүлэлтийг боловсруулж батлуулах
- Үр дүнгийн талаарх мэдээллийг улсын хэмжээнд сар бүр нэгтгэн нээлттэй мэдээлэх
- Олон нийт, даатгуулагчдад ухуулан таниулах ажлыг дангаар болон хамтран зохион байгуулахыг
- Эрүүл мэндийн байгууллагыг хуульд заасны дагуу сонгон шалгаруулж, гэрээ байгуулан, хяналт тавьж ажиллах.

Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв:

- Эмнэлзүйн заавар, аргачлалын талаар богино хугацааны сургалтыг улсын хэмжээнд зохион байгуулах
- Сургалтанд ашиглах хичээл, гарын авлага, батлагдсан удирдамж, зааврын нэгдсэн санг үүсгэн, ЭМХТ-ийн веб сайтад нээлттэй байршуулах
- Анхан шатны бүртгэлийн маягтуудыг шинэчлэх, давхардлыг арилгах
- Эрт илрүүлэх үзлэг, шинжилгээ, оношилгооны тоо мэдээг цуглуулж, өдөр тутмын чанарын хяналт тавьж, нэгтгэн мэдээлэх.

Зохион байгуулалт

Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт зохицуулалтын газар:

- Шаардагдах, эмнэлгийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн судалгааг гаргаж, тэдгээрийн хангамж, ашиглалт, хадгалалт, чанар аюулгүй байдалд үнэлгээ хийх
- Эмнэлгийн хэрэгслийн нэгдсэн худалдан авалт зохион байгуулах боломжийг судалж, эрх бүхий байгууллагаар шийдвэрлүүлэх
- эмнэлгийн хэрэгслийн зах зээл дэх үнийн судалгааг жил бүр гаргаж, зохиомол хөөрөгдөлт бий болохоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах, тогтмол хянах.

Аймаг, нийслэлийн Эрүүл мэндийн газар:

- Харьяалах нутаг дэвсгэрийн хүн амыг хамруулах үйл ажиллагааг нэгдсэн удирдлага, зохицуулалтаар хангаж, илрүүлэг үзлэгийн явцад хяналт тавьж, мэргэжил арга зүйгээр ханган ажиллах
- Үндсэн тусламж үйлчилгээний чанар, аюулгүй байдлыг алдагдуулахгүйгээр зохион байгуулах, төр, хувийн хэвшлийн ачаалал хуваалцах, ээлжийн болон цагийн хуваарийн зохицуулалтыг нэгдсэн удирдлагаар хангах
- Эрт илрүүлэх үзлэгийн тайланг хүлээн авч нэгтгэн сар бүр тайланг гарган Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвд хүргүүлэх.
- Эрт илрүүлэх үзлэгт шаардлагатай тоног төхөөрөмж, эмнэлгийн хэрэгсэл, урвалж бодис, бүртгэлийн маягт, цахим програм, хүний нөөцийн хангамж, сургалтын хэрэгцээнд үнэлгээ хийж, жил бүрийн төсөвт суулгах шаардлагатай зардлыг тооцон орон нутгийн болон эрүүл мэндийн салбарын төсвийн төсөлд тусгах саналыг боловсруулж эрх бүхий байгууллагаар шийдвэрлүүлэх

Зохион байгуулалт

Аймаг, нийслэлийн Эрүүл мэндийн газар:

- Харьяалах нутаг дэвсгэрийн хүн амыг хамруулах үйл ажиллагааг нэгдсэн удирдлага, зохицуулалтаар хангаж, илрүүлэг үзлэгийн явцад хяналт тавьж, мэргэжил арга зүйгээр ханган ажиллах
- Үндсэн тусламж үйлчилгээний чанар, аюулгүй байдлыг алдагдуулахгүйгээр зохион байгуулах, төр, хувийн хэвшлийн ачаалал хуваалцах, ээлжийн болон цагийн хуваарийн зохицуулалтыг нэгдсэн удирдлагаар хангах
- Эрт илрүүлэх үзлэгийн тайланг хүлээн авч нэгтгэн сар бүр тайланг гарган Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвд хүргүүлэх.
- Эрт илрүүлэх үзлэгт шаардлагатай тоног төхөөрөмж, эмнэлгийн хэрэгсэл, урвалж бодис, бүртгэлийн маягт, цахим програм, хүний нөөцийн хангамж, сургалтын хэрэгцээнд үнэлгээ хийж, жил бүрийн төсөвт суулгах шаардлагатай зардлыг тооцон орон нутгийн болон эрүүл мэндийн салбарын төсвийн төсөлд тусгах саналыг боловсруулж эрх бүхий байгууллагаар шийдвэрлүүлэх

Гэрээт эрүүл мэндийн байгууллагууд :

- Иргэнийг урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэгт оршин суугаа газрын харьяалал харгалзахгүй хамруулах
- Урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэгийн эмнэлзүйн заавар, зөвлөмжийн дагуу, өвчний учраас үйлчлүүлж буй иргэдийн тусламж, үйлчилгээг алдагдуулахгүйгээр цаг товлон зохион байгуулах
- Урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэгээр илрүүлсэн өвчтний оношийг баталгаажуулах, эмчлэх, хянах, дараагийн товлот үзлэгт хамруулах зэрэг тусламж үйлчилгээний залгамж чанарыг хангах
- Цахим системд бүртгэх

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН
2022

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА

100 насалж зургайдаа таяг тулаарай.

Эрүүлийг хүсвэл эмнэлгийг хүс
гэдэг шиг үг хэрэгтэй байна.

